

Vägar till skydd av skog: roller, ansvar och möjligheter

11 okt 2026-Herrljunga

Intro

- 8:45-9:40 Presentation
- 9:45-10:15 Frågor och diskussion

Skogskonsulent Mayra Caldiz

Funktionschef Naturskydd Klara Jansson

Varför skyddar staten natur?

Bevara och utveckla värdefulla naturmiljöer och hotade arter

Bevara och tillgängliggöra naturområden för hälsa, rekreation och friluftsliv

Formella skyddsformer

Biotopskyddsområden (Sks för skog)

- för all framtid
- upp till ca 20 hektar
- intrångsansättning + 25%
- utgörs av särskilt angivna skogstyper
- beslut med stöd av miljöbalken

Naturvårdsavtal (Lst, Sks)

- tidsbegränsade, max 50 år
- några hektar upp till hundratals hektar
- nyttjanderättsavtal enligt Jordabalken
- ersättning 60% av rotnetto
- flera olika typer av naturvårdsavtal

Naturreservat (Lst)

- för all framtid
- varierande areal
- intrångsansättning +25%
- skog och andra naturtyper
- beslut med stöd av miljöbalken

Skillnader NR vs BS

Naturresevat	Skogsstyrelsens biotopskyddsområden
Olika miljöer	Endast en biotoptyp
Obegränsad areal	Upp till 20 ha
Reglerar även allmänheten	Reglerar endast skogen*

Att bilda naturreservat

Att bilda Biotopskyddsområde och Naturvårdsavtal

Prioritering Länsstyrelsen

Skog och akvatiska miljöer

Naturvärden

Hot/risker

Intresse

Finansiering Länsstyrelsen

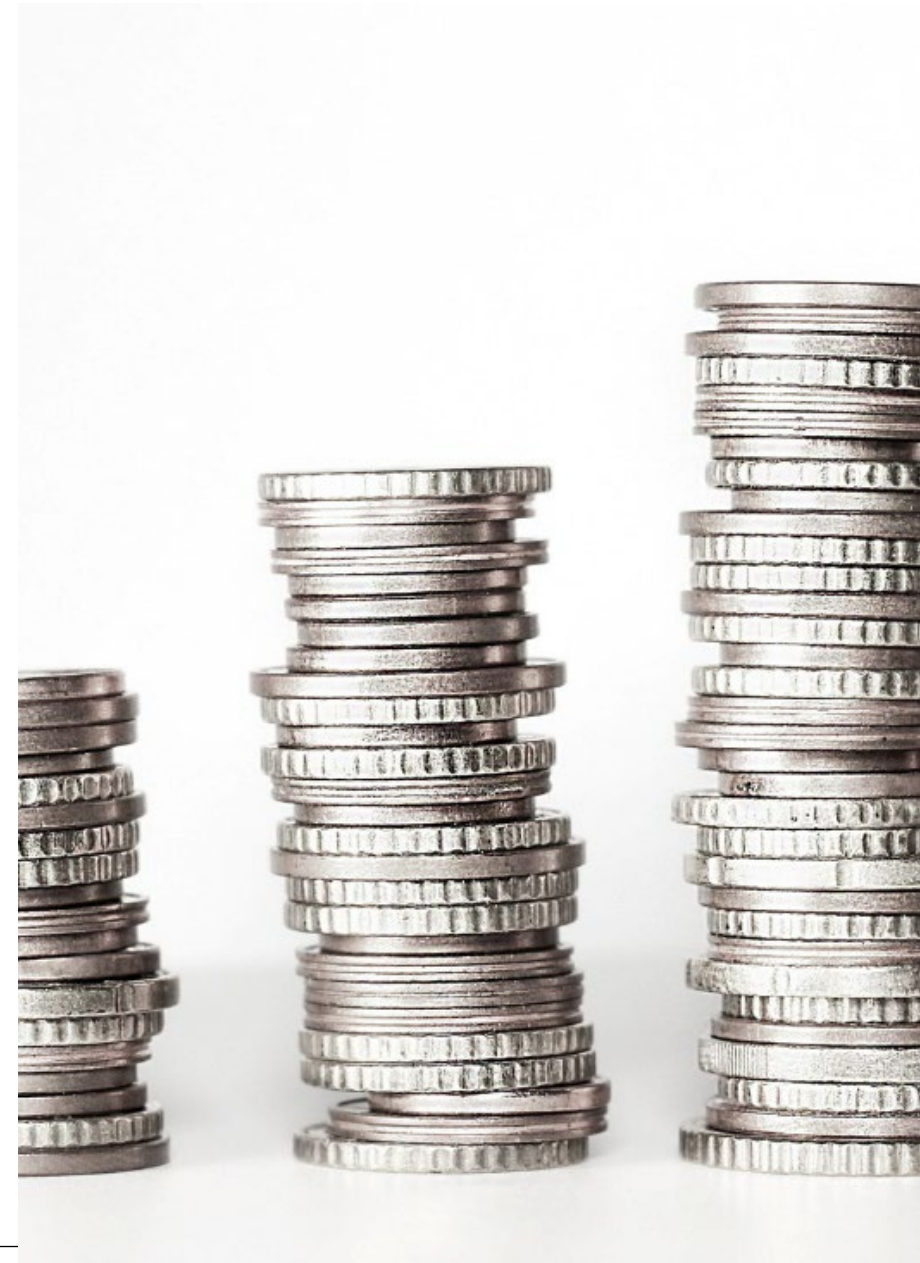
Bidrag: Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten
Förvaltningsanslag

Naturvårdsverket:
Medel till intrångsersättningar
Kostnad för förhandlare etc

Finansiering Skogsstyrelsen

- Anslag till SKS (regleringsbrev eller särskilt regeringsbeslut).
- 2026- 200 Mkr (ca85 mkr) + 30 mkr (13 mkr)
- 2025- 107 Mkr (48,5 mkr)+ 20 mkr (8,8 Mkr)

Riktlinjerna för prioritering och bildande av formellt skydd

- Reviderad 2024- riktar sig till olika aktörer
- Det formella skyddet ska bidra till att uppnå mål för biologisk mångfald
- Beskriva ett arbetssätt som bidrar till stärkt äganderättsperspektiv, samtidigt som skyddsvärda skogar inte avverkas

Frivillighet och arbete med bevarande av skog

- Markägare och myndighet är överens om att ett områdes naturvärden ska bevaras genom formellt skydd
- Markägaren har möjlighet att avstå från formellt skydd och kan ändra sig under processen
- Myndigheterna är lyhörda i val av skyddsform
- Markägare ska lätt kunna hitta information
- Skyddsprocesser bör inledas med intresseanmälan
- Myndigheterna prioriterar vilka skogar som ska skyddas formellt
- Avsteg från frivillighet bör ske mer restriktivt
- Frivilliga avsättningar bejakas

Utvecklade roller – hur då?

- Markägarna förväntas ta en större roll i att föreslå områden för formellt skydd
- Därmed får skogssektorn ett ökat ansvar för vad som kan komma att skyddas formellt.
- Myndigheterna behöver:
 - förbättra förutsättningarna för markägarna att anmäla intresse för skydd i linje med strategins prioriteringar
 - skapa utrymme att omhänderta intresset.
- Skogliga aktörer och myndigheter behöver samverka för att markägarna ska ta den större rollen

Undantag från frivillighet

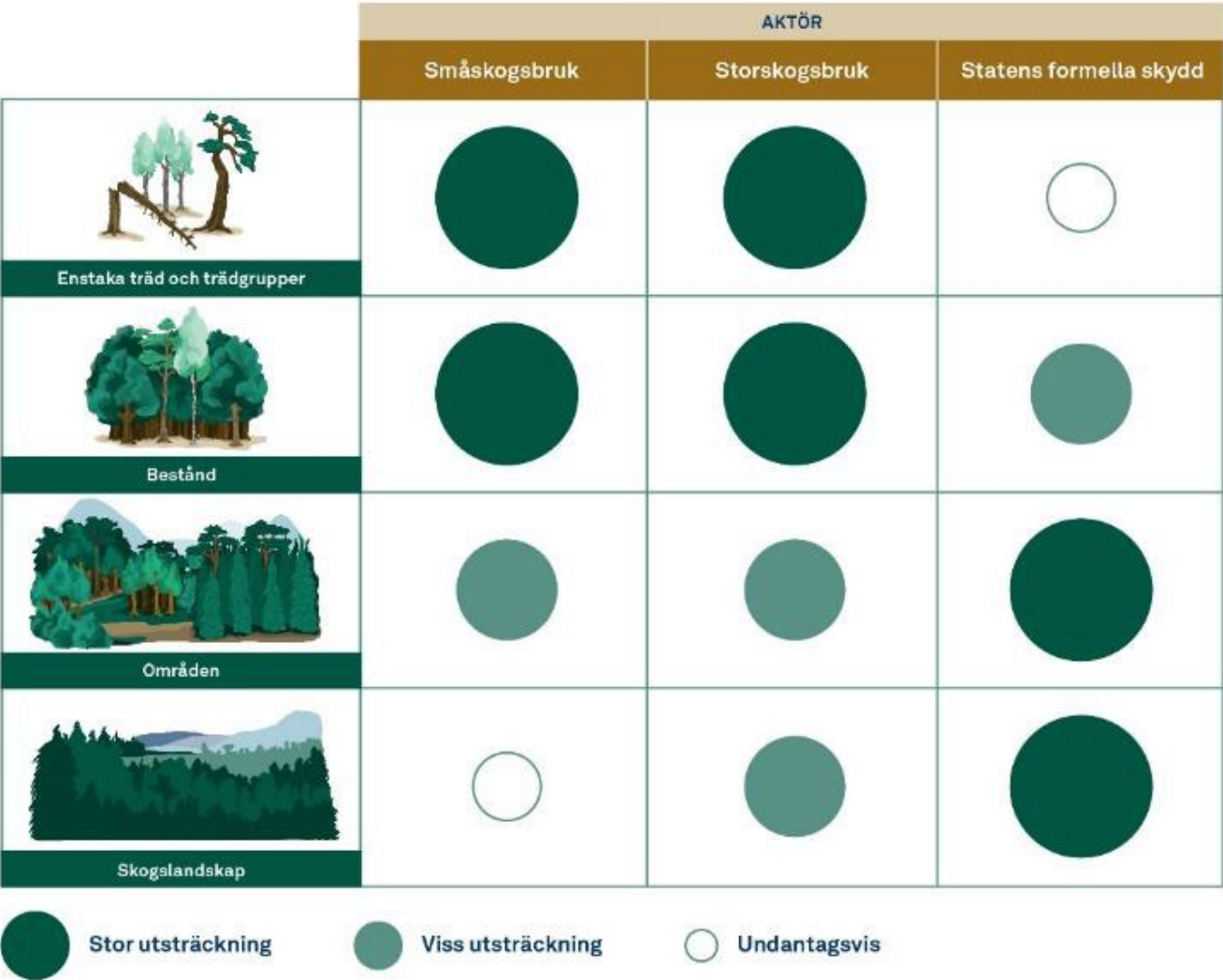
- Undantag från markägarens medgivande bör ske restriktivt
- Det kan vara befogat
 - Områden där ersättning betalats ut, tex nekade tillstånd ovan fjällnära
 - Pågående ärenden sedan före feb -23
 - Natura 2000-områden i behov av ytterligare skydd
 - Internationella åtaganden, utöver N2000

Exempel

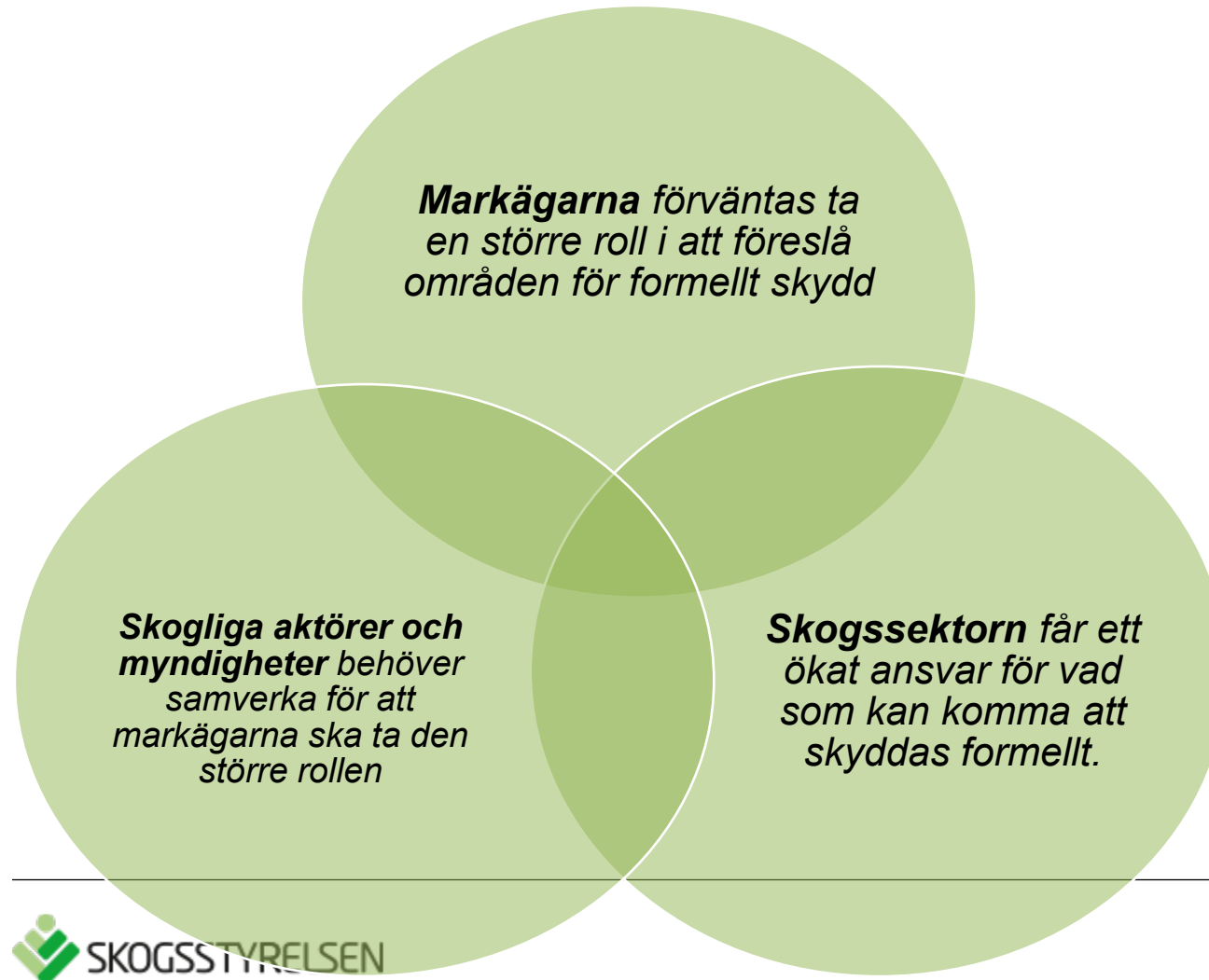
- Särskilt prioriterad skogstyp som kalkbarrskog, ädellövskog, stora sammanhängande fjällnaturskogar
- Ett område av betydande vikt för att bibehålla naturtypen eller dess biologiska mångfald

Delat ansvar

Figur 1. Aktörers bidrag och ansvar för naturvård i skogen. Illustrationen visar schematiskt olika aktörers ansvar och möjlighet att bidra till bevarande av naturvärden i skogsmark. Bilden illustrerar att många aktörer behöver bidra till att naturvärden i skogen bevaras för att Sverige ska nå nationella och internationella mål. Den visar också på behovet av bred samverkan mellan aktörer och insatser på olika geografiska skalor.

Förflyttning i roll för markägare och skogliga aktörer

...vad innebär det här för er som ideell verksamhet?

Bikupa

2-3 personer, diskutera 3 minuter

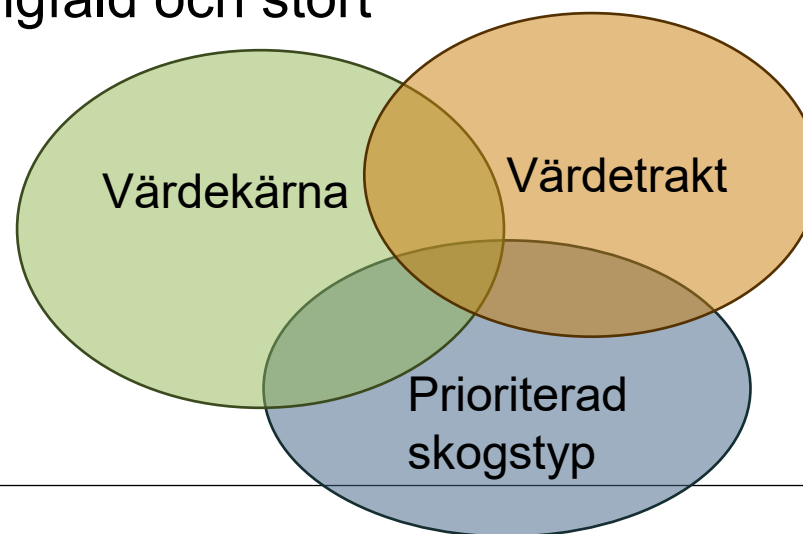
Vad kan förflyttningen i roller innebära för er som ideell verksamhet?

Urval av områden

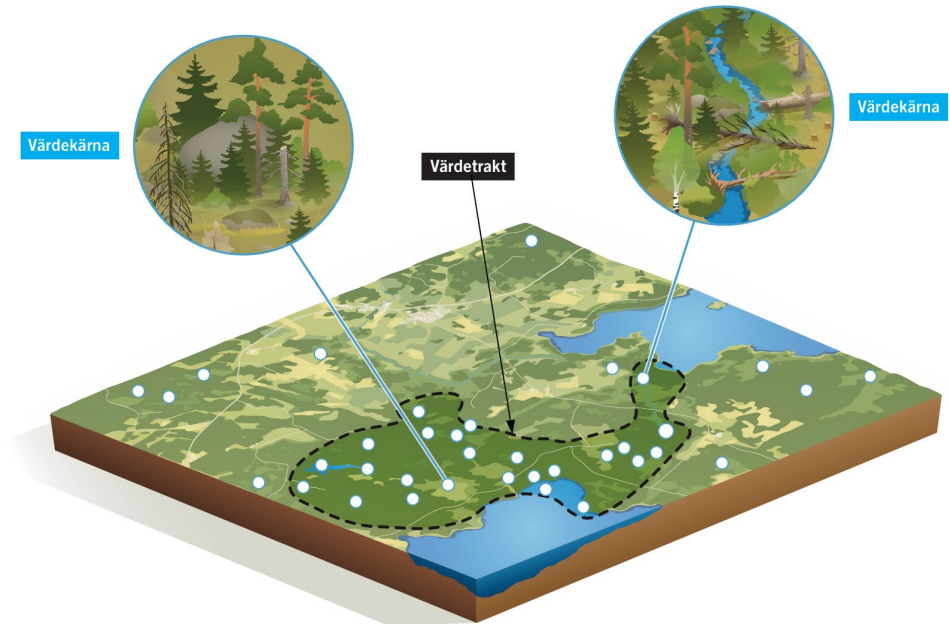
Värdebaserad ansats

- Skogsbiologisk värdekärna + storlekskrav grund
- Skydda värdekärnor före utvecklingsmarker
- Storlek och läge i landskapet (värdetrakter)
- Skogstyper med hög biologisk mångfald och stort skyddsbehov värderas högt

Vad är en värdeetrakt?

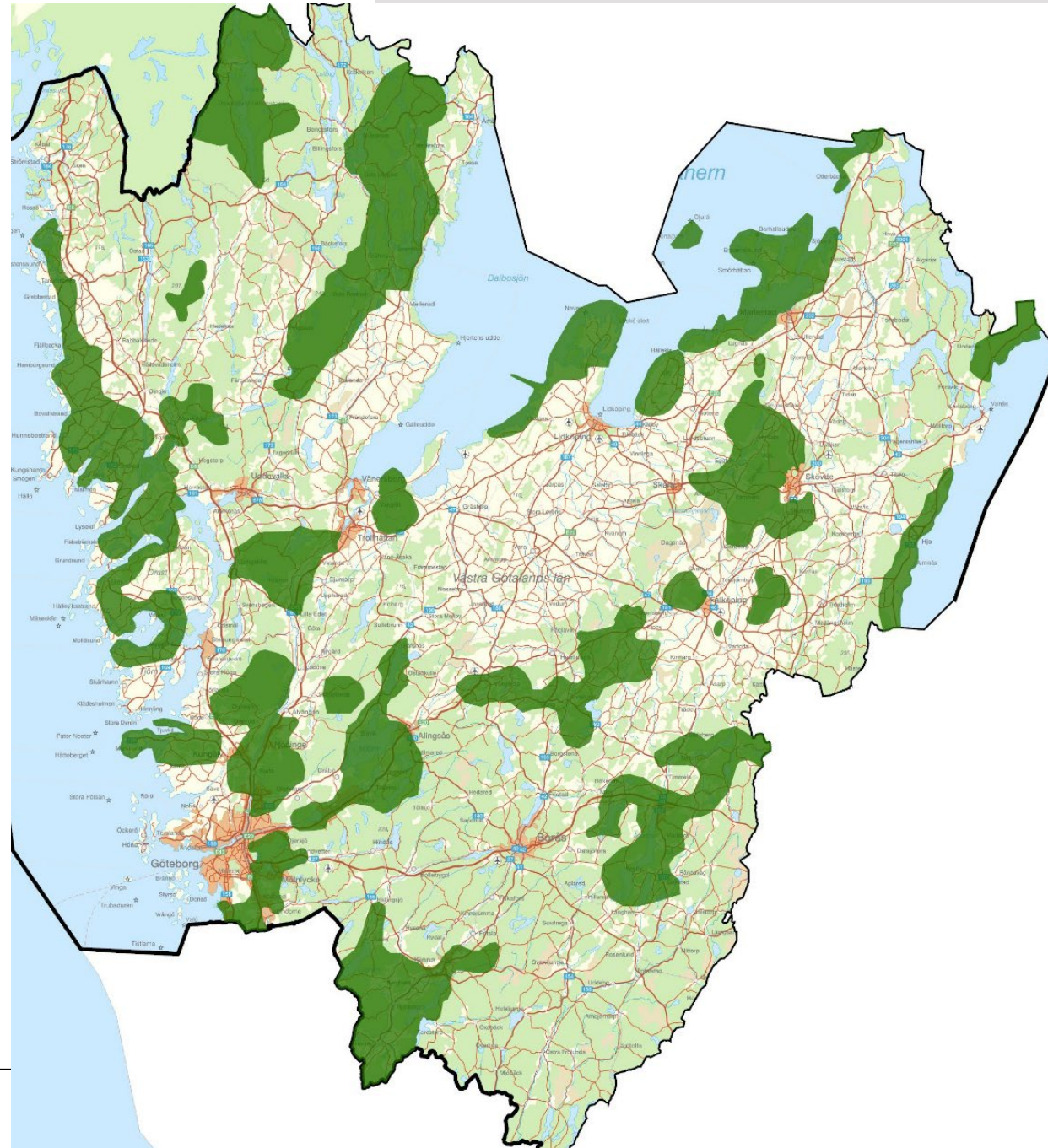
- Ett landskapsavsnitt med särskilt höga ekologiska värden
- Hög andel värdekärnor
- Oftast högre andel stödhabitat och värdeelement

*Illustration:
Tobias Flygar.*

Värdetrakter i Västra Götaland

- [Länk till storymap](#)

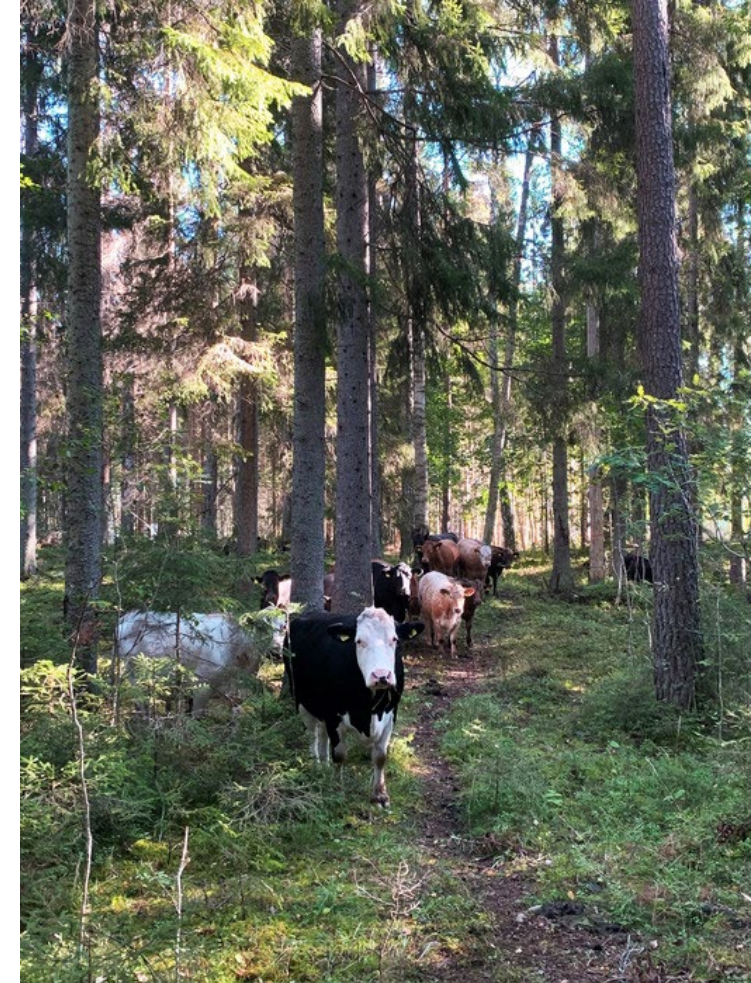

Prioriterade och särskilt prioriterade skogstyper

Prioriterade skogstyper

- Triviallövskog med ädellövsinslag
- Sandbarrskogar
- Medelålders – till sena lövsuccessioner på frisk mark i boreal och boreonemoral zon
- Äldre betespräglad skog
- Brandfält i boreal och boreonemoral zon
- Skog med hög bonitet
- Större urskogsartad skog i boreal region
- Större naturskog i boreonemoral zon

Prioriterade och särskilt prioriterade skogstyper

Särskilt prioriterade

Ädellövskog

Svämlövskog

Lövsumpskogar

Kalkbarrskog

Åsbarrskog

Stora sammanhängande
fjällnurskogar

Prioriterade skogstyper

- Triviallövskog med ädellövsinslag
- Sandbarrskogar
- Medelålders – till sena lövsuccesio
frisk mark i boreal och boreonemoral
- Äldre betespräglad skog
- Brandfält i boreal och boreonemoral
- Skog med hög bonitet
- Större urskogsartad skog i boreal re
- Större naturskog i boreonemoral zon

Prioriterade och särskilt prioriterade skogstyper

Särskilt prioriterade

Ädellövskog

Svämlövskog

Lövsumpskogar

Kalkbarrskog

Åsbarrskog

Stora sammanhängande
fjällnatskogar

Prioriterade skogstyper

Triviallövskog med ädellövsinslag

Sandbarrskogar

Större urskogsartad skog i boreal region

Större naturskog i boreonemoral zon

Medelålders – till sena lövsuccessioner på frisk
mark i boreal och boreonemoral zon

Brandfält i boreal och boreonemoral zon

Äldre betespräglad skog

Skog med hög bonitet

**Borttagna jämfört med
tidigare strategi**

Skärgårdsnatskogar

*Större myr- och
naturskogsmosaiker i
boreal och boreonemoral
zon*

Landhöjningsskogar

Tabell 1. Poängmodell för prioritering av områden för formellt skydd.

För att sammanvägningen av olika bevarandevärden ska spegla strategins syfte, mål och utgångspunkter har de olika värderingsgrunderna getts poäng enligt tabellen.

Bevarandevärde		Poäng	Kriterium
A	Naturvärden på beståndsnivå	3	Om områdets värden på beståndsnivå bedöms tillhöra de 10 procent av de oskyddade värdekärnorna med högst beståndskvalitet i länet ger det tre poäng.
		2	Om områdets värden på beståndsnivå bedöms tillhöra den bättre hälften av de oskyddade värdekärnorna i länet ger det två poäng. Övriga noll poäng.
B	Områdets långsiktiga ekologiska funktionalitet	2	Värdekärnor inom värdetrakter, i kluster, eller som i sig själva är större än cirka 100 hektar bedöms ha högre grad av långsiktig funktionalitet, vilket ger två poäng. Övriga noll poäng.
C	Områdets innehåll av prioriterade skogstyper	2	Om mer än hälften av värdekärnans areal är prioriterad skogstyp/skogstyper ger det två poäng. Annars noll poäng.
D	Synergier med andra bevarandevärden	1	Skogsbiologiska värdekärnor som har stor betydelse för andra miljö kvalitetsmål, kulturmiljövärden och andra samhällsintressen, exempelvis rennärning, friluftsliv samt vid tätortsnära läge, ges en poäng. Övriga noll poäng.
Maximal poäng		8	

Minst 4 p!

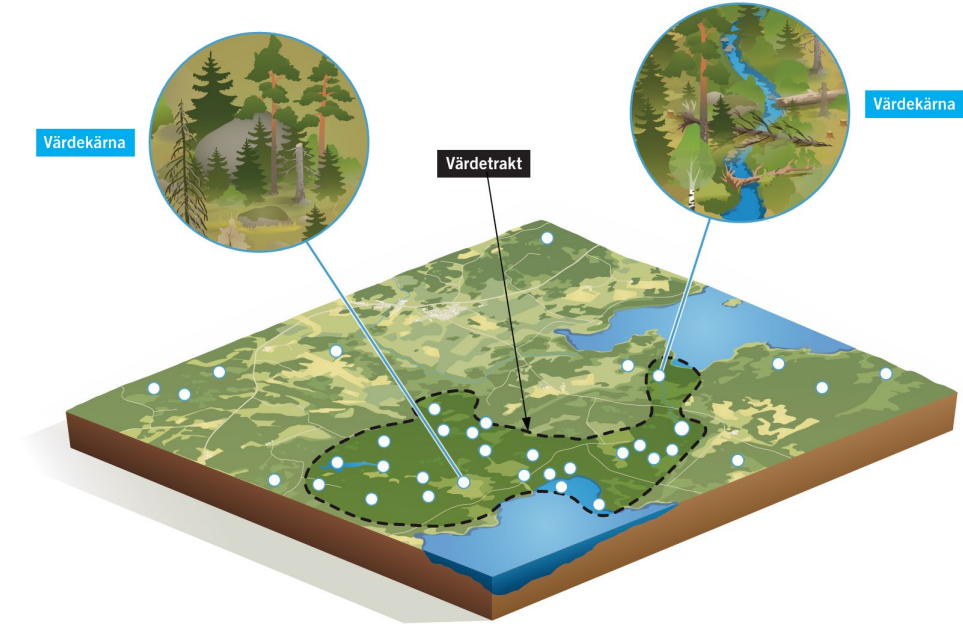
Bikupa: värde-trakt

2-3 personer, 3 minuter

Vet du var värde-trakter finns nära dig?

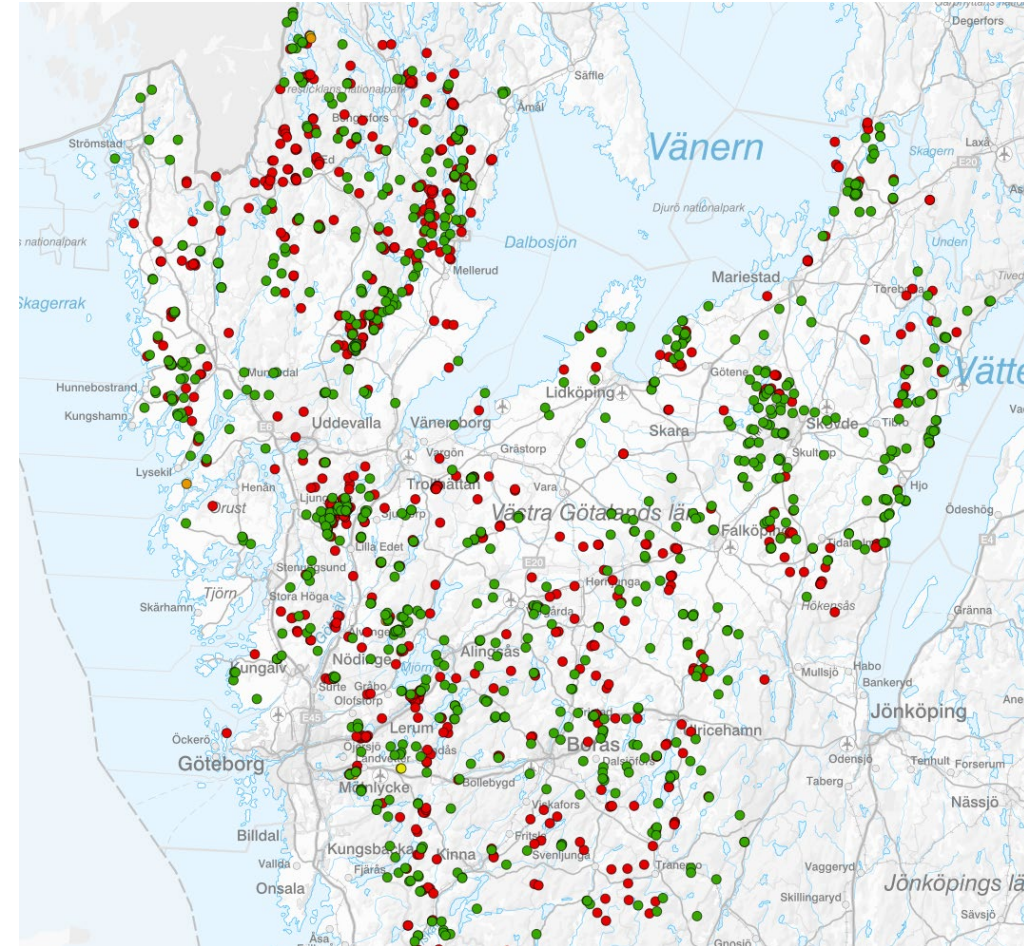
Vad är det för värde-trakt?

Hur kan det påverka ditt ideella arbete?

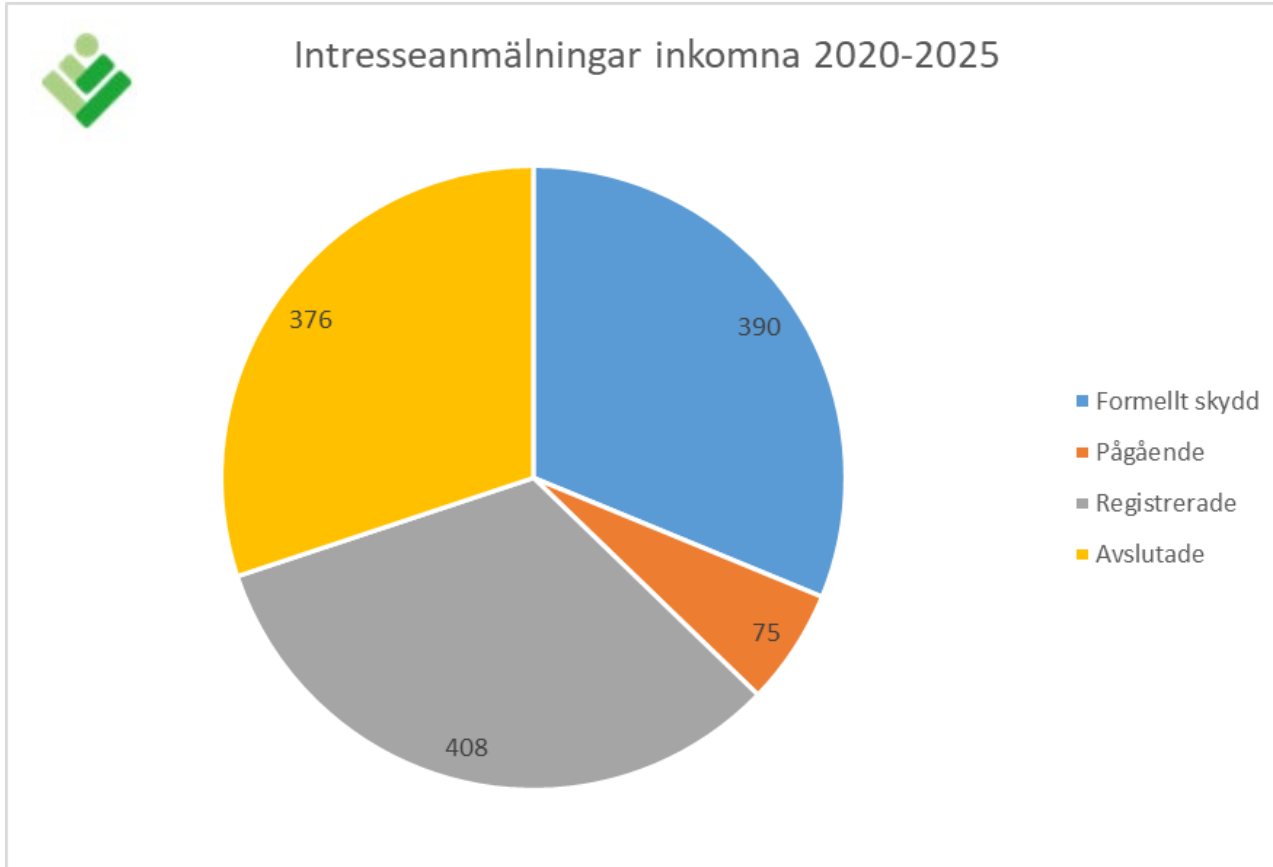

Skogliga Biotopskydd och Naturvårdsavtal i Västra Götaland

- Ca 1500 skyddade skogar (50% Nva/BS)
- Nästan 14 600 Ha
- 121 initierad av MÄ sedan 2010

Intresseanmälningar om formellt skydd inkomna sedan 2020

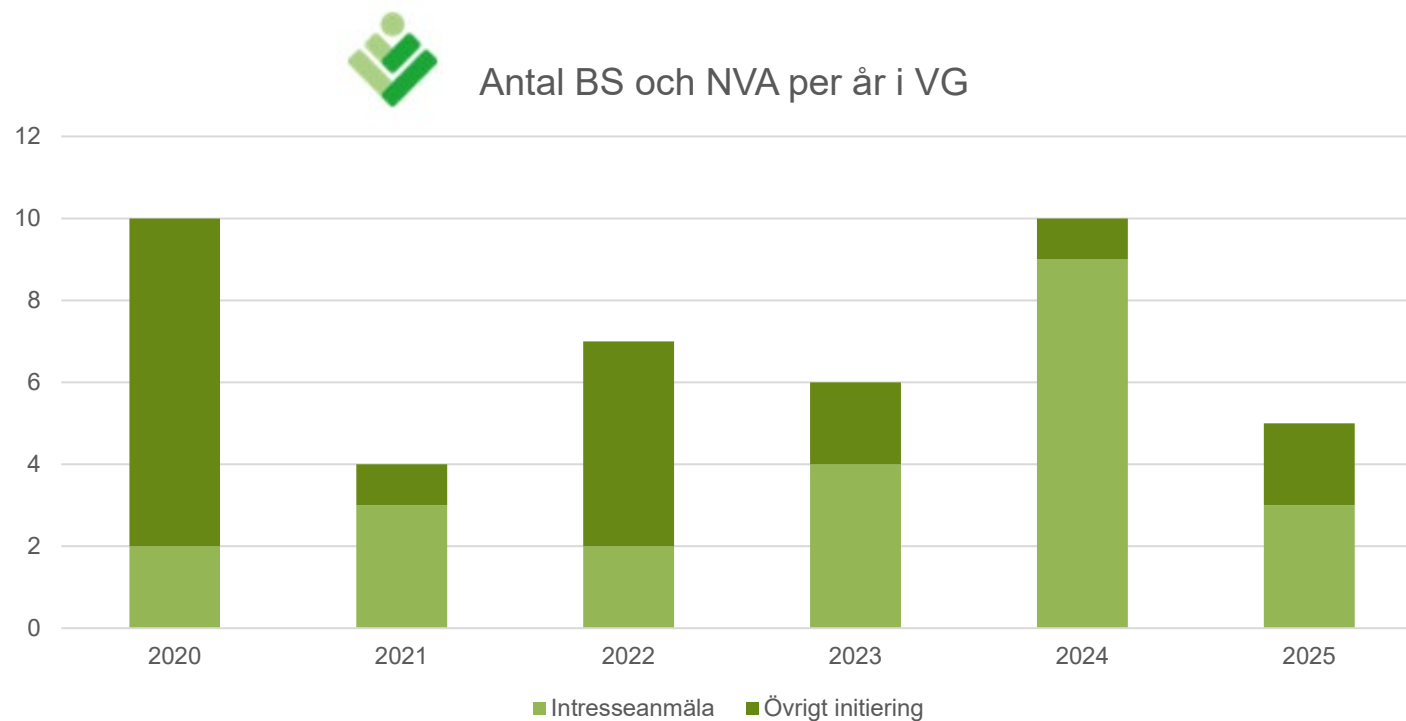

Knappt 1 250 intresseanmälningar, vilka fördelar sig ungefär som

- i en tredjedel har formellt skydd bildats, huvudsakligen biotopskyddsområden
- en tredjedel har avslutats, oftast för att området inte hade tillräckliga naturvärden men ibland för att ingen överenskommelse kunde nås eller markägaren inte längre vill vänta
- en tredjedel av områdenas naturvärde är inte bedömda.

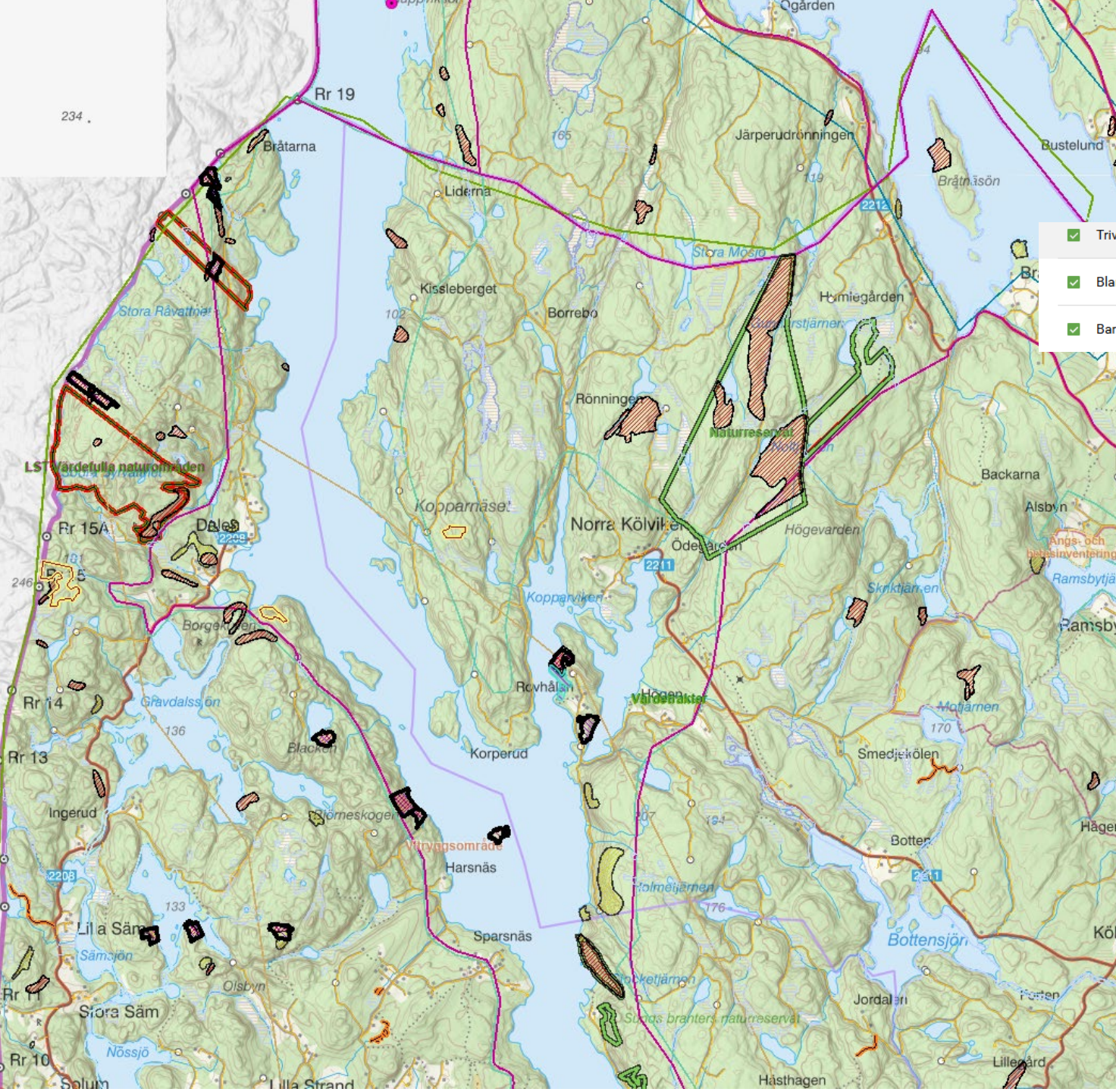
Det pågår bildande i 5% av ärendena

Skydd initierad av markägaren

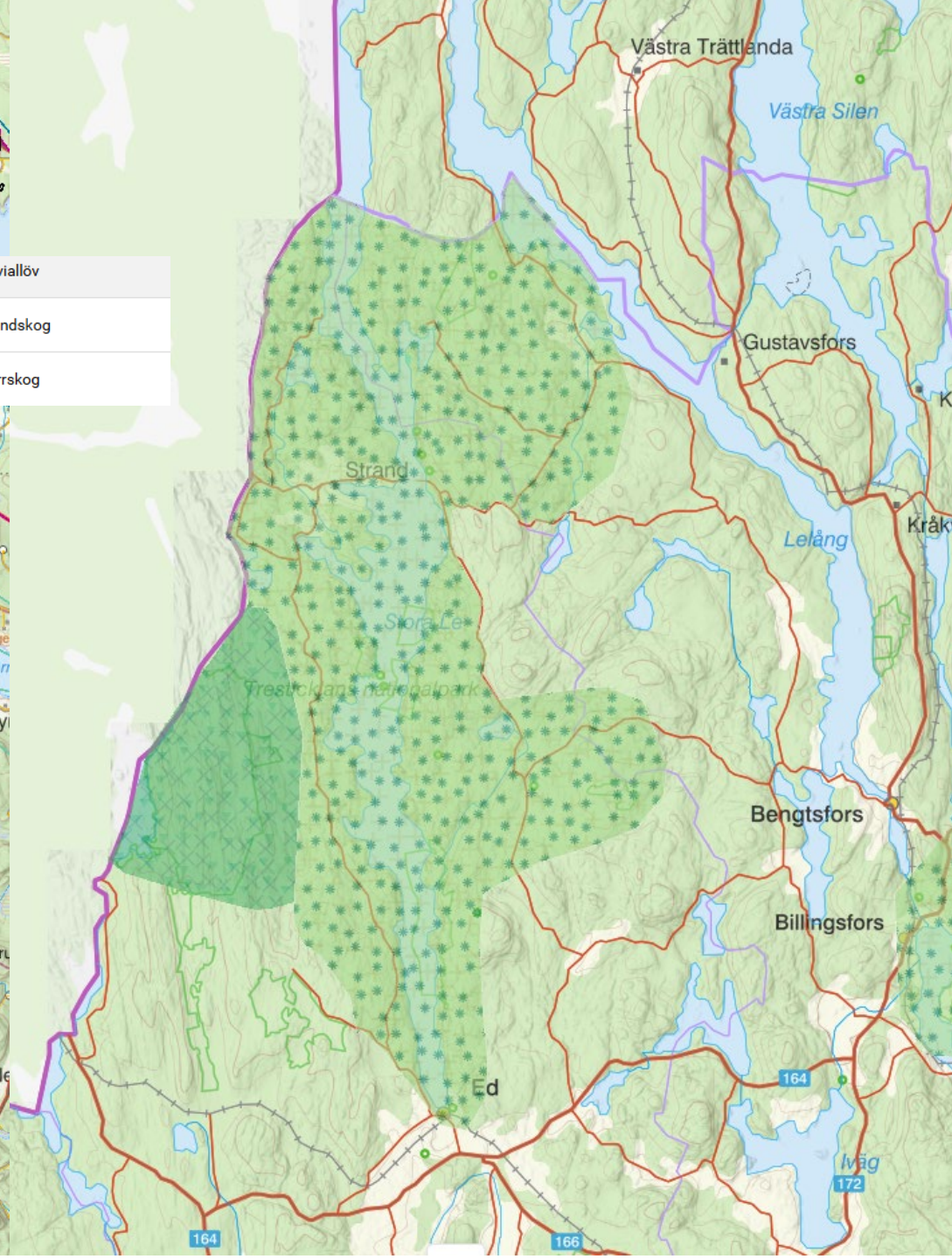

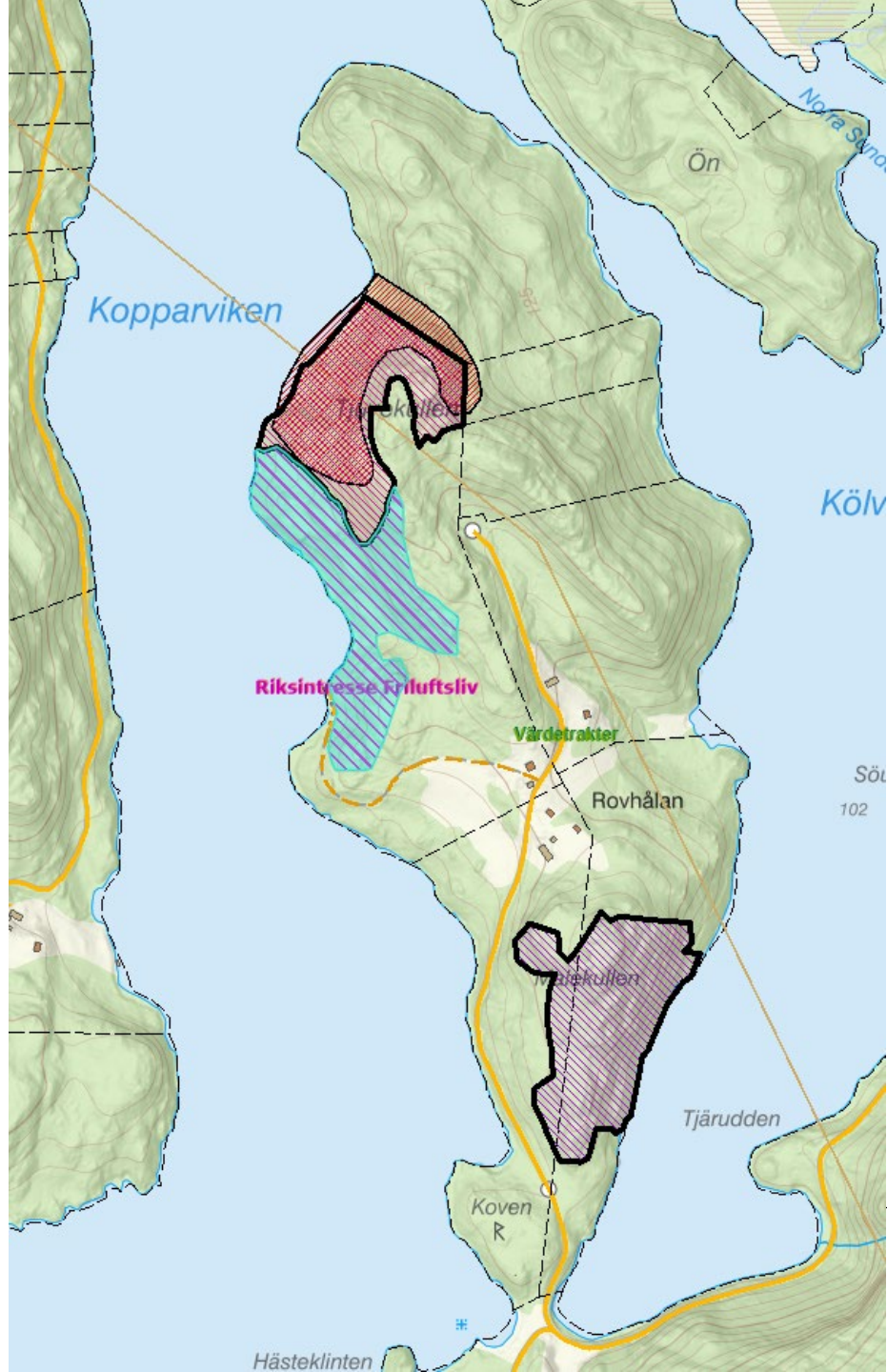
Case:

Från intresseanmälan till Biotopskyddsområde och
Naturvårdsavtal

- ☒ Triviallöv
- ☒ Blandskog
- ☒ Barrskog

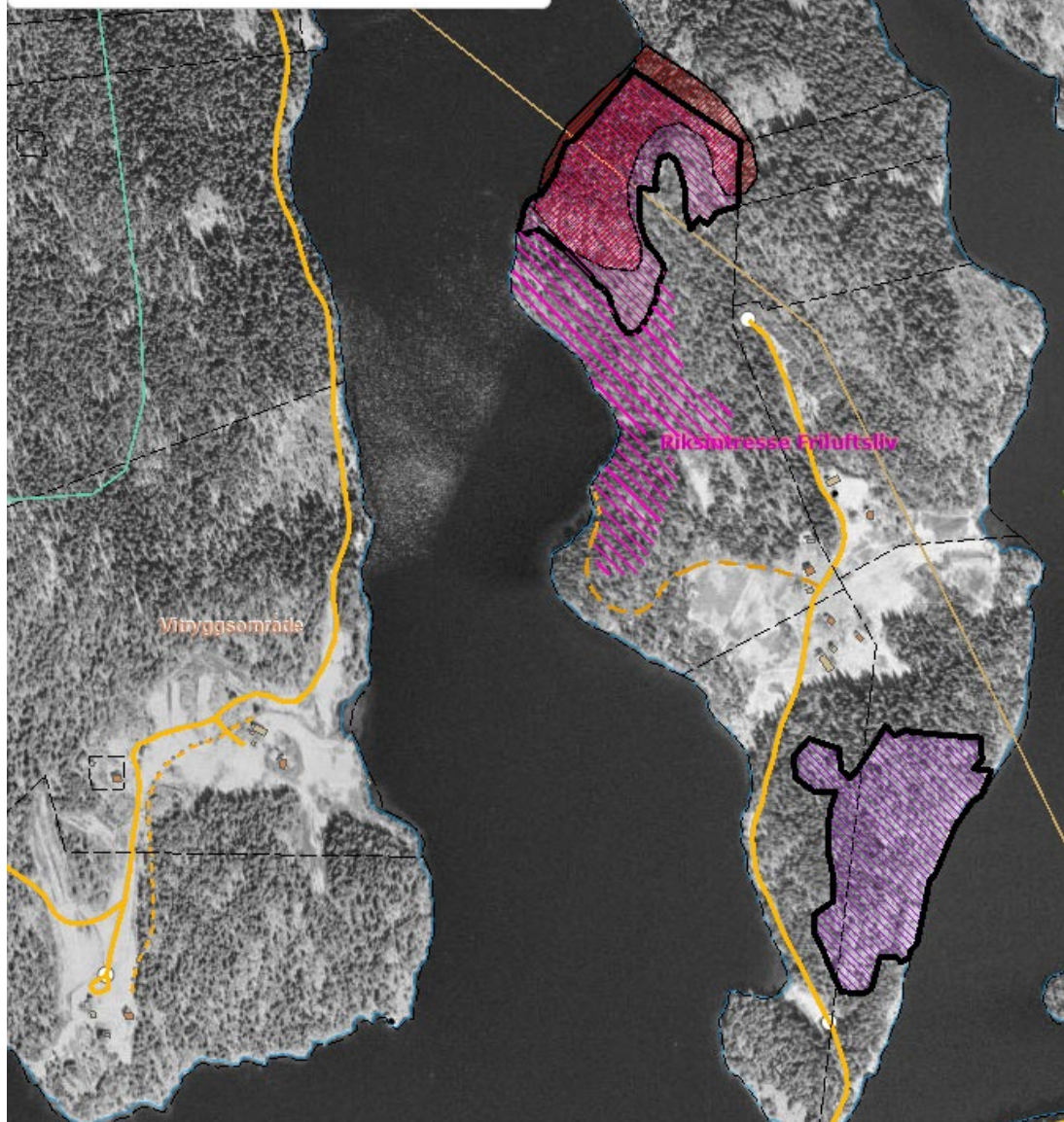

Flygfoto ?

- ☐ Färg
- ☐ Infraröd
- ☒ Äldre (Årtal: 1961)

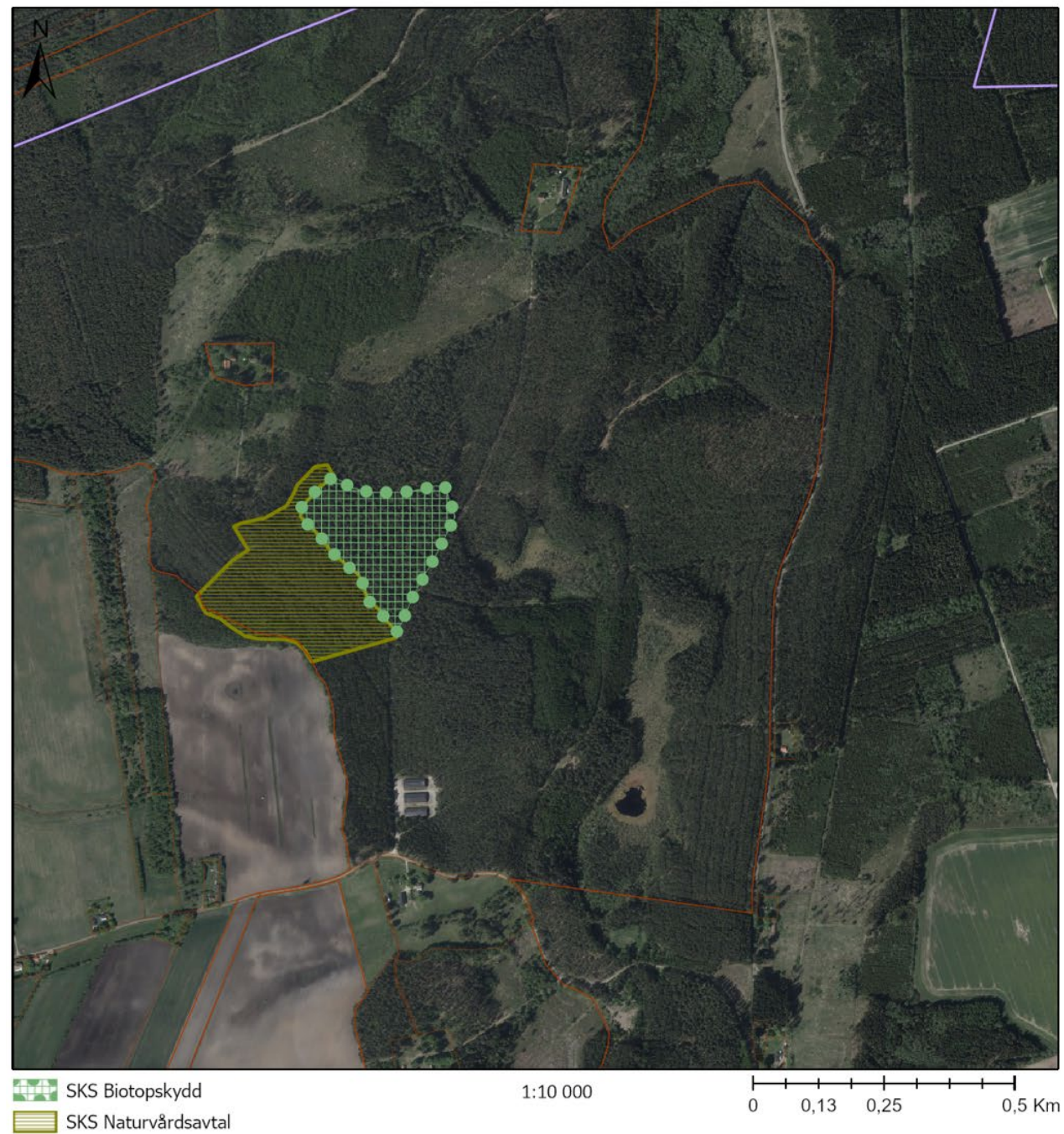
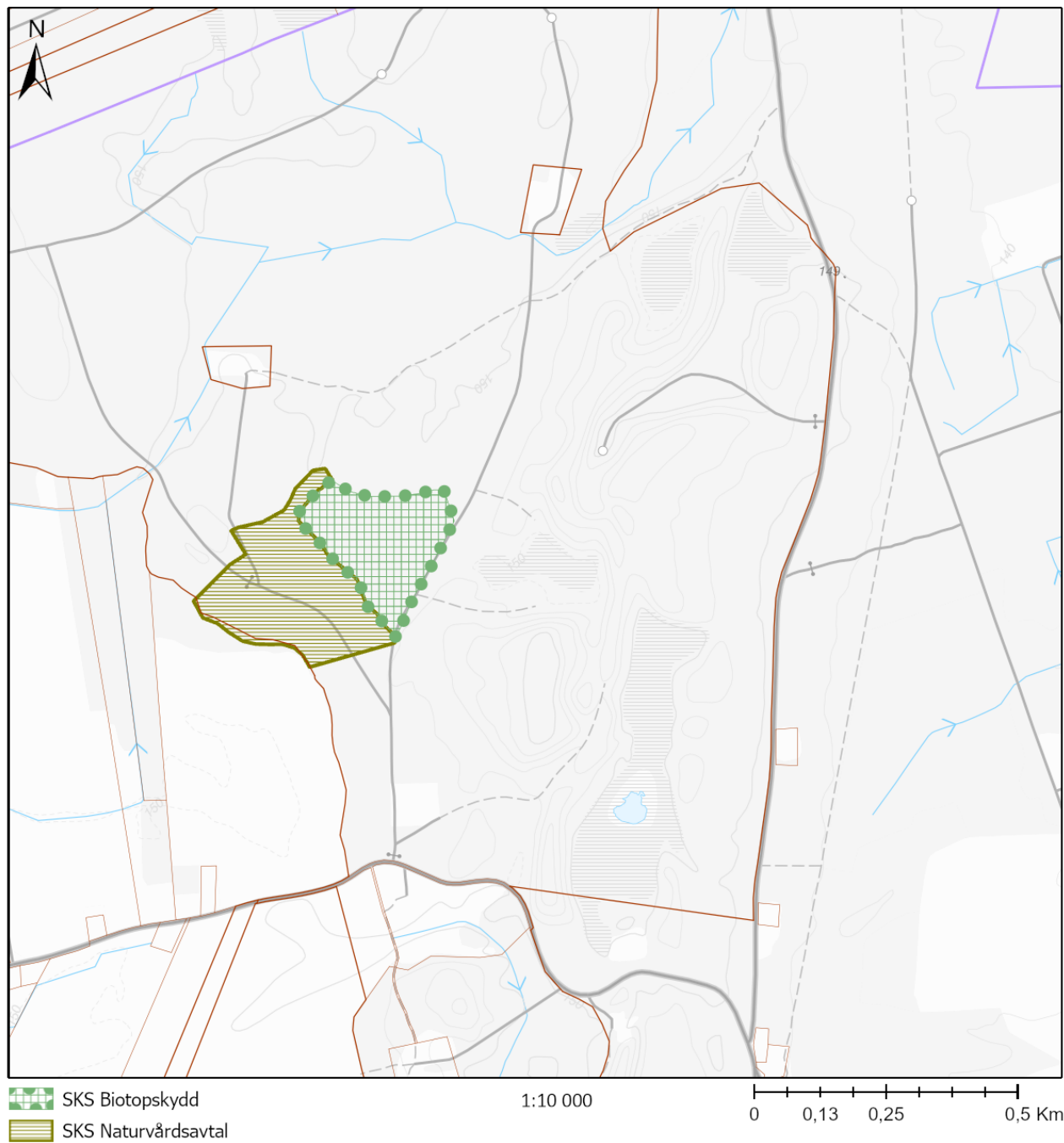

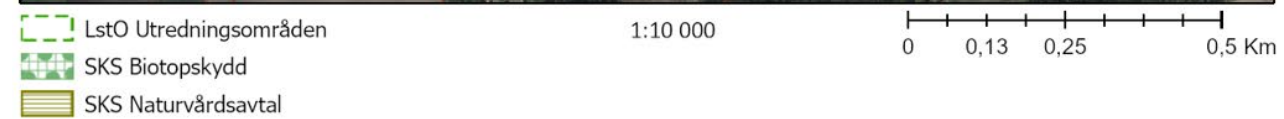
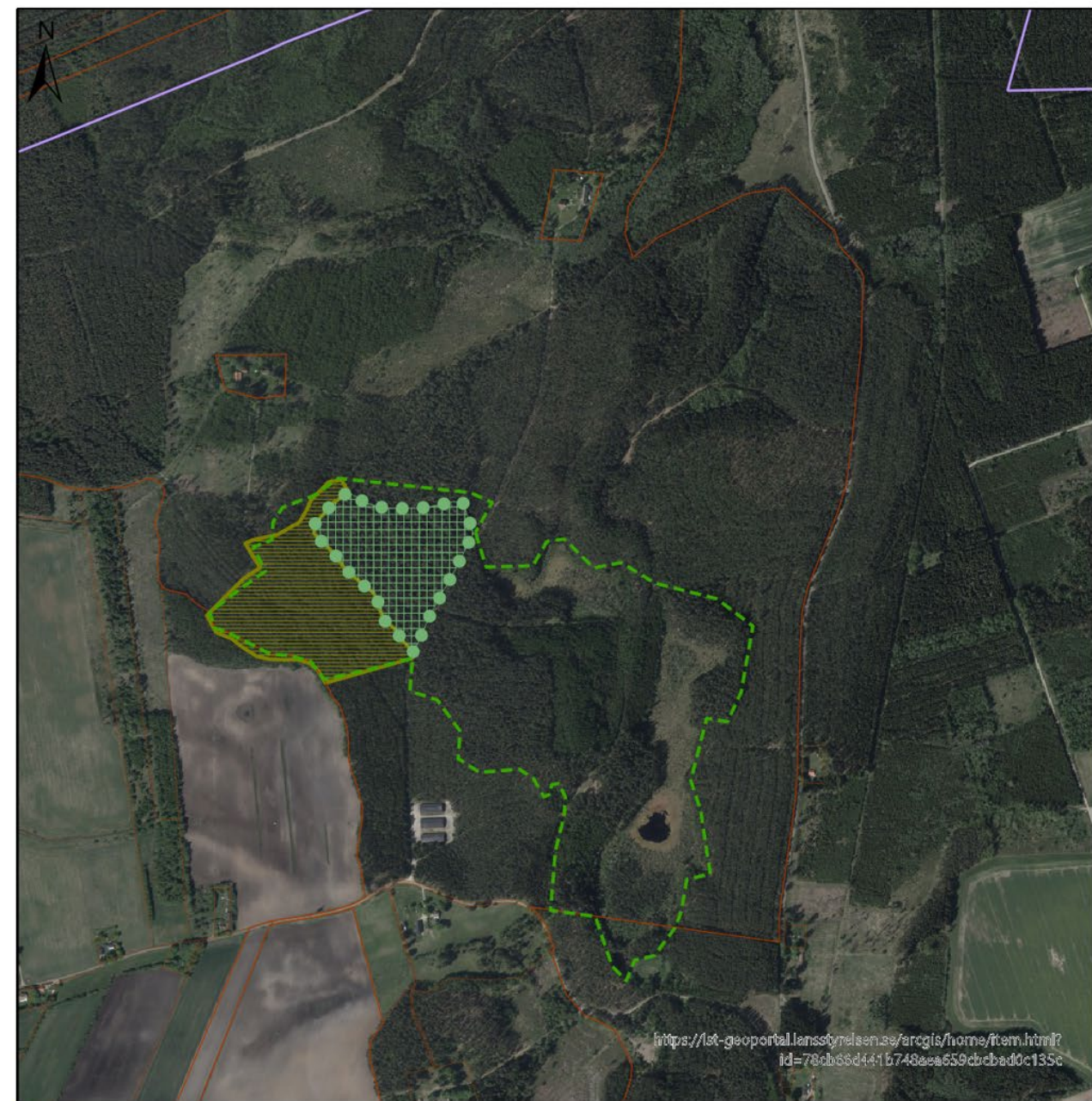
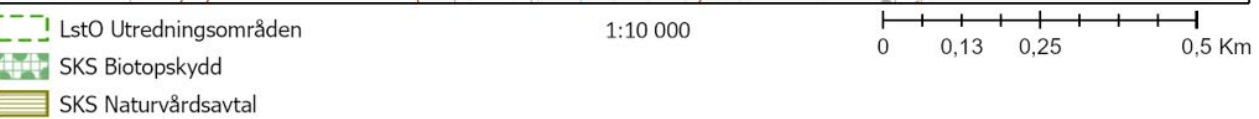
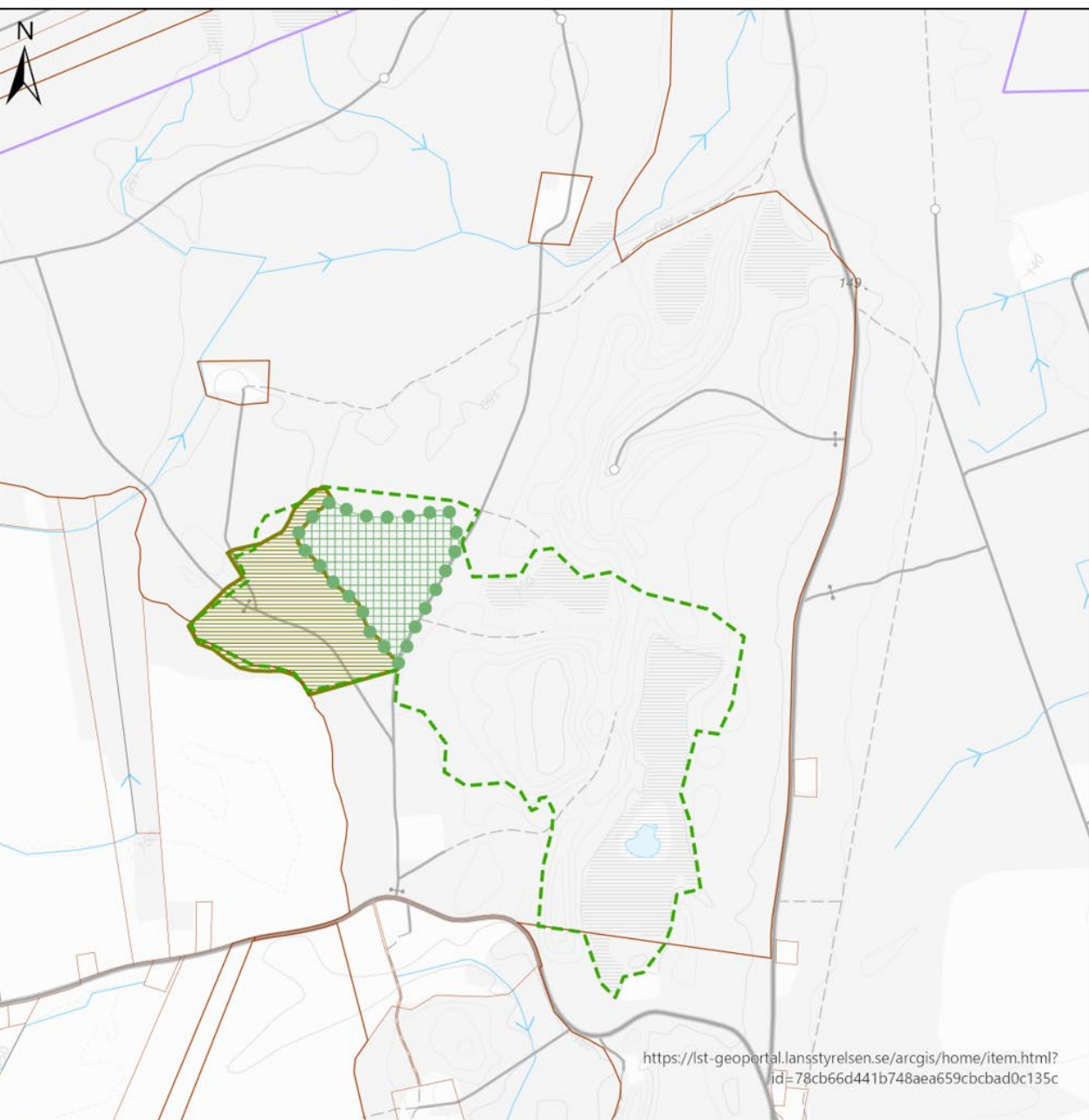
Flygfoto ?

- ☐ Färg
- ☐ Infraröd
- ☒ Äldre (Årtal: 2011)

Case: Naturreservat

Biotopskydd & naturvårdsavtal → naturreservat

Större arealer, olika miljöer i samma skydd

Syfte, exempelvis:

- bevara & utveckla naturvärden i äldre naturskogsartad skog

- bevara områdets hydrologi

- bevara & utveckla skogar med hänsynskrävande arter

- möjliggöra för friluftsliv att kunna bedrivas

Syftet ska tryggas genom att...

+ Skötselplan

Naturreservat

Föreskrifter för:

Inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

+ Undantag från detta

Skyldighet att tåla visst intrång

+ Undantag från detta

Ordningsföreskrifter – för allmänheten

+ Undantag från detta

Beslut om föreskrifter

För föreskrifter med * finns det förtydliganden under rubriken Motivering och förtydligande av föreskrifter.

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreseptat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap. 5 § miljöbalken)

Inom naturreseptat är det förbjudet att göra följande:

1. Uppföra byggnad eller annan anläggning för jakt.
2. Ändra utformning eller anordning av mark eller vatten så att dess påverkan på omgivningen ökas.
3. Borra, spränga, gräva eller anordna deponi eller annan anläggning för avfall.
4. Anordna deponi eller annan anläggning för avfall.
5. Påverka områdets hydrologiska förhållanden eller valla in.*
6. Avverka, gallra, röja, ta bort träd eller buskar, oavsett om de är skyddade eller inte.
7. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
8. Sätta ut, så eller plantera träd eller buskar.
9. Framföra motordrivet fordon i skogen.

Utan Länsstyrelsens tillstånd är det förbjudet att göra följande:

10. Anlägga kabel, rör eller ledning.
11. Uppföra jaktorn eller annan anläggning för jakt.
12. Bekämpa invasiva främmande arter med metoder som är förbjudna enligt föreskrifterna A3, A4, A6 eller A7.

Undantag

Föreskrifterna enligt A ovan gäller inte i följande fall:

1. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreseptatet och som framgår under förpliktelserna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken i Länsstyrelsens beslut (se punkt B nedan).
2. För räddningstjänst, sjukvårdstjänst eller polis i samband med utrykning eller verksamhetsutövning.
3. Vid genomförande av åtgärder som har tillstånd enligt någon av föreskrifterna A10–A12 gäller inte förbuden enligt A1–A9, om förbuden hindrar genomförandet.
4. Föreskriften A9 gäller inte vid uttransport av fällt vilt eller underhåll av jaktorn. Då får alldragare, fyrhjulig, traktor eller motsvarande användas. Eventuella markskador ska lagas.
5. Föreskriften A6 gäller inte vid underhåll av befintlig siktgata för jakt. Då är det tillåtet att röja träd och buskar med en stamdiameter mindre än tio centimeter.
6. Vid användande av traktorväg som är markerad i bilaga 1c gäller inte föreskrifterna A3, A4, A6 eller A9 inom befintlig traktorväg.
7. Vid jordbruk på åkermark är det tillåtet att kapa och flytta uthängande grenar och nedfallna träd som hindrar brukandet.

Naturreservat

Föreskrifter för:

Inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

+ Undantag från detta

Skyldighet att tåla visst intrång

(+ Undantag från detta)

Ordningsföreskrifter – för allmänheten

+ Undantag från detta

8. Föreskrifter om förpliktelser att tåla intrång (7 kap. 6 § miljöbalken)			
Detta gäller hela naturreservatet där inget annat anges.			
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande åtgärder genomförs för att tillgodose syftet med naturreservatet:			
1. Naturreservatets gränser märks ut i terrängen. 2. Informationsskyltar sätts upp och underhålls enligt bilaga 1a. 3. Körning med motordrivet fordon i samband med skötselåtgärder. 4. Naturvårdsbränning av skog med tillhörande åtgärder utförs inom det område som är markerat på kartan i bilaga 1b.			
Länsstyrelsen Västra Götaland	BESLUT 2025-09-04	Diarienummer 17377-2023	Sida 4(14)
5. Naturvårdande röjning av gran i talldominerad skog som alternativ skötselmetod till naturvårdsbränning. 6. Fällning av tallar för att skapa solbelysta tallågor. 7. Naturvårdande röjning av ung tall för att förhindra skuggning av solbelysta tallågor. 8. Röjning och frihuggning kring äldre aspar. 9. Röjning för att främja uppkomst av asp. 10. Röjning i mer likåldriga skogsbestånd för att skapa variation eller luckor. 11. Röjning av sumpskogar för att förhindra igenväxning. 12. Röjning av yngre gran och annan vegetation vid Kasenatorpet enligt bilaga 1a för att synliggöra kulturlämningen. 13. Veteraniserande åtgärder av träd. Detta inkluderar kapande av grenar och toppar, beskärning, ringbarkning, katning och tillskapande av död ved. 14. Bekämpning av invasiva främmande arter. 15. Träd som utgör en risk för skada på fritufsanordningar, fornlämningar			

Naturreservat

Föreskrifter för:

Inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

+ Undantag från detta

Skyldighet att tåla visst intrång

+ Undantag från detta

Ordningsföreskrifter – för allmänheten

+ Undantag från detta

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap. 30 § miljöbalken och 22 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Inom naturreservatet är det förbjudet att göra följande:

1. Ha hund okopplad. Förbudet gäller inte i samband med skötsel av naturreservatet, jakt eller eftersök av skadat vilt.
2. Cykla eller rida annat än på vägar.
3. Parkera motordrivna fordon, husvagn eller liknande utanför anvisade parkeringsplatser.
4. Ta bort eller på annat sätt skada döda träd eller buskar, oavsett om de står upp eller ligger ner.
5. Elda annat än i medhavda grillar, gasol- och spritkök eller liknande.*
6. Övernatta i reservatet.*

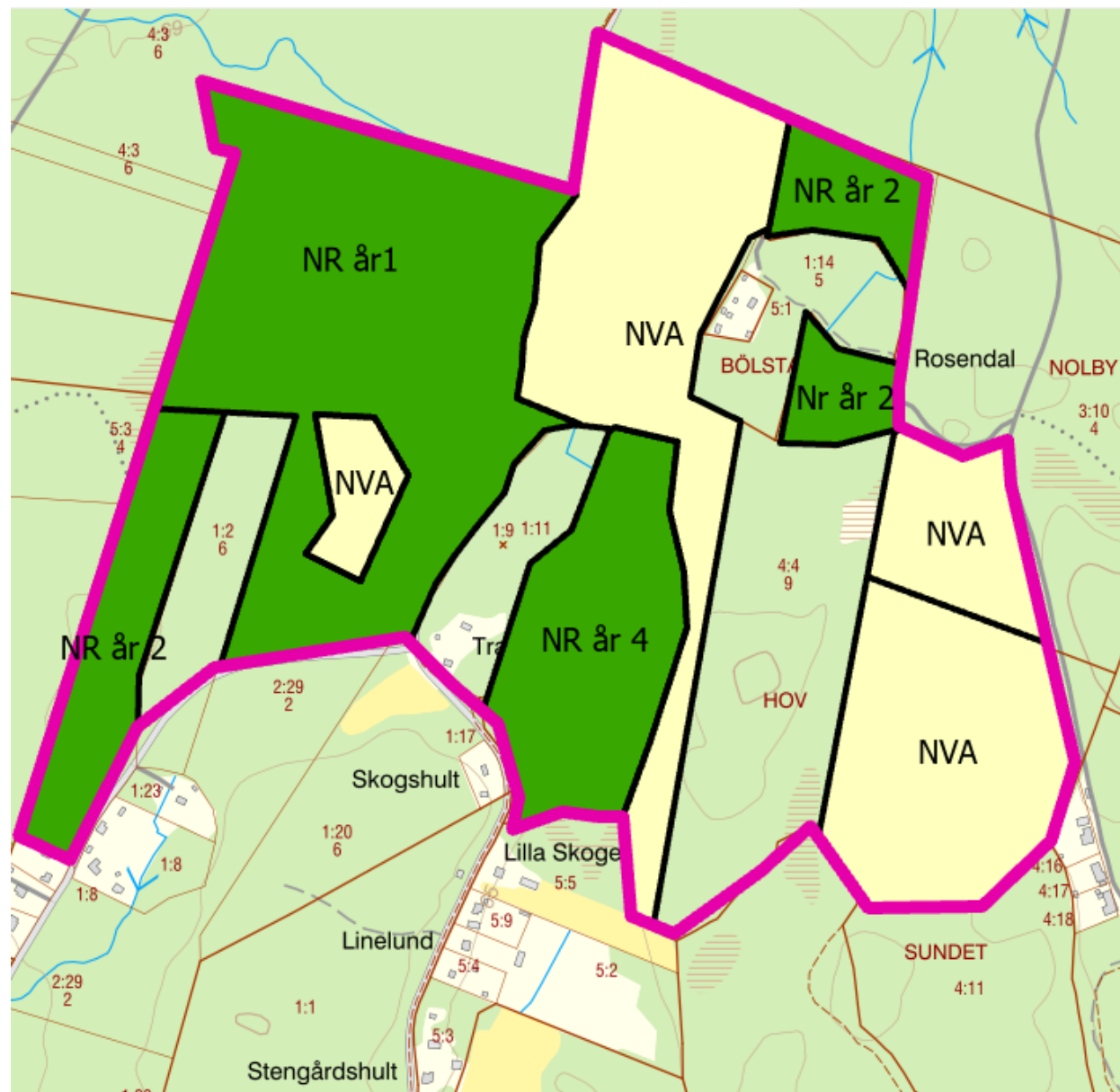
Utan Länsstyrelsens tillstånd är det också förbjudet att göra följande:

7. Anordna läger, tävlingar eller andra arrangemang med fler än 50 deltagare.

Undantag

Ordningsföreskrifterna enligt C ovan gäller inte i följande fall:

1. När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår under förpliktelserna enligt 7 kap. 6 § miljöbalken i Länsstyrelsens beslut (se punkt B ovan).
2. För räddningstjänst, sjukvårdstjänst eller polis i samband med utryckning eller verksamhetsutövning.

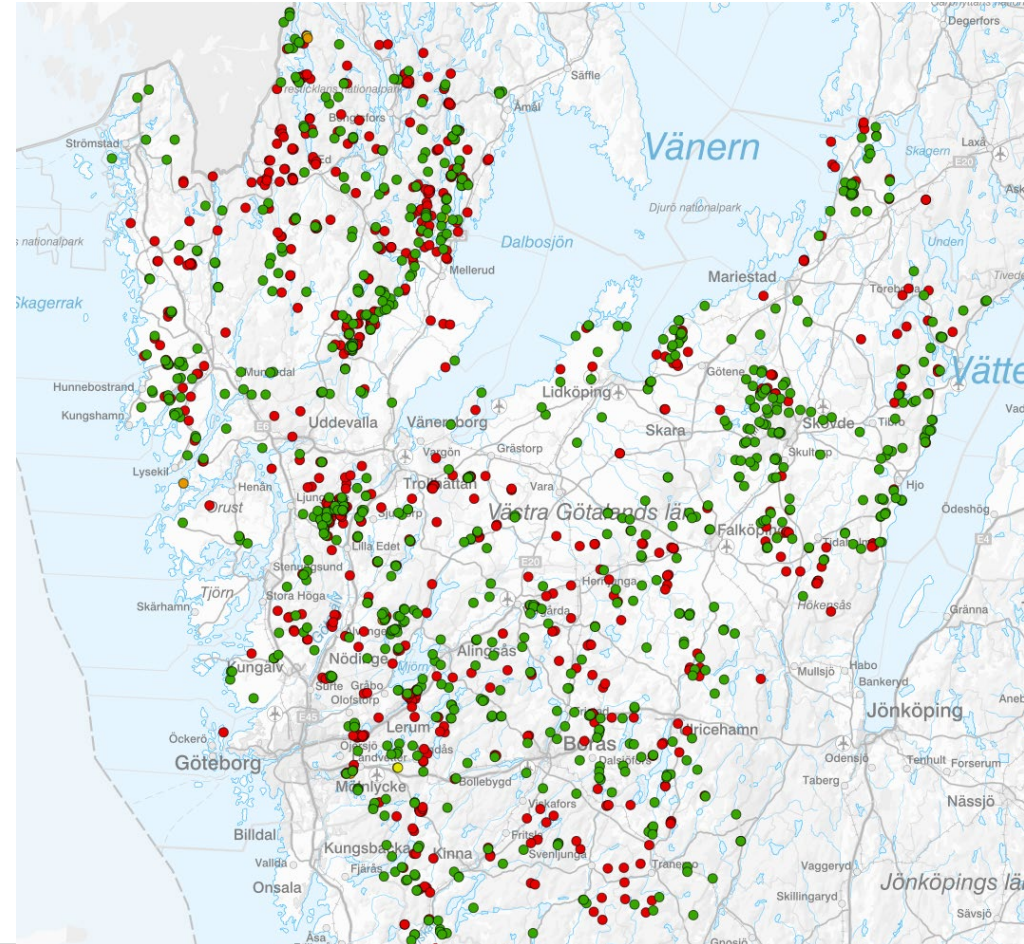

OBS! Påhittat case

Efter bildande...

Förvaltning av skyddade områden

- Naturvårdande skötsel
- Uppföljning
- Gränsunderhåll
- Tillsyn
- Friluftsliv och besökare

Naturvårdande skötsel

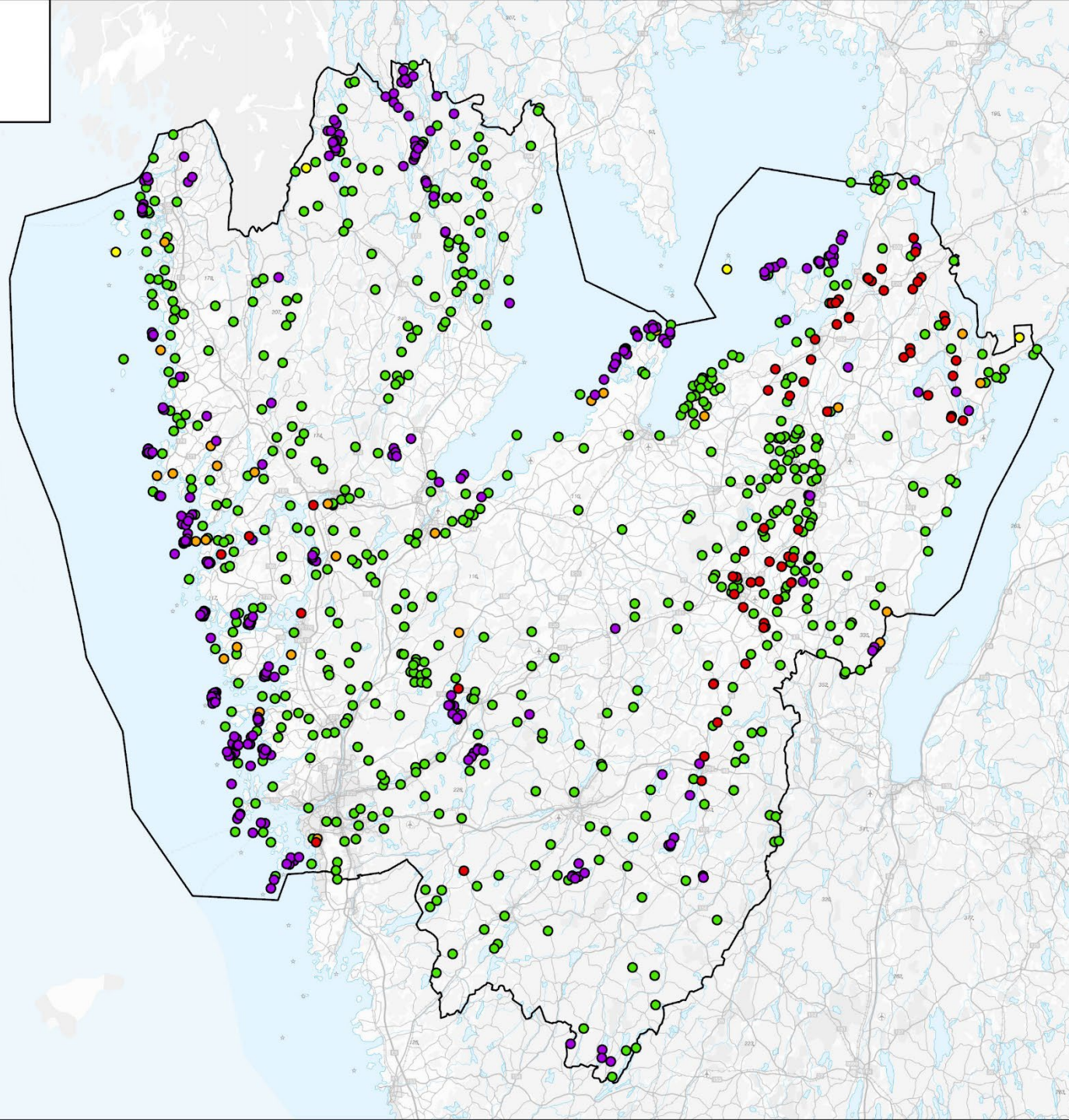
- Mer än 70% har skötselbehov (region Syd)
- Skogsstyrelsen har anslag för att utföra naturvårdande skötsel
- Genomförs genom markägaren eller upphandlade entreprenörer men kräver anvisning/beslut om vad som ska göras och detaljplanering
- Följer strategin för skötsel av skog

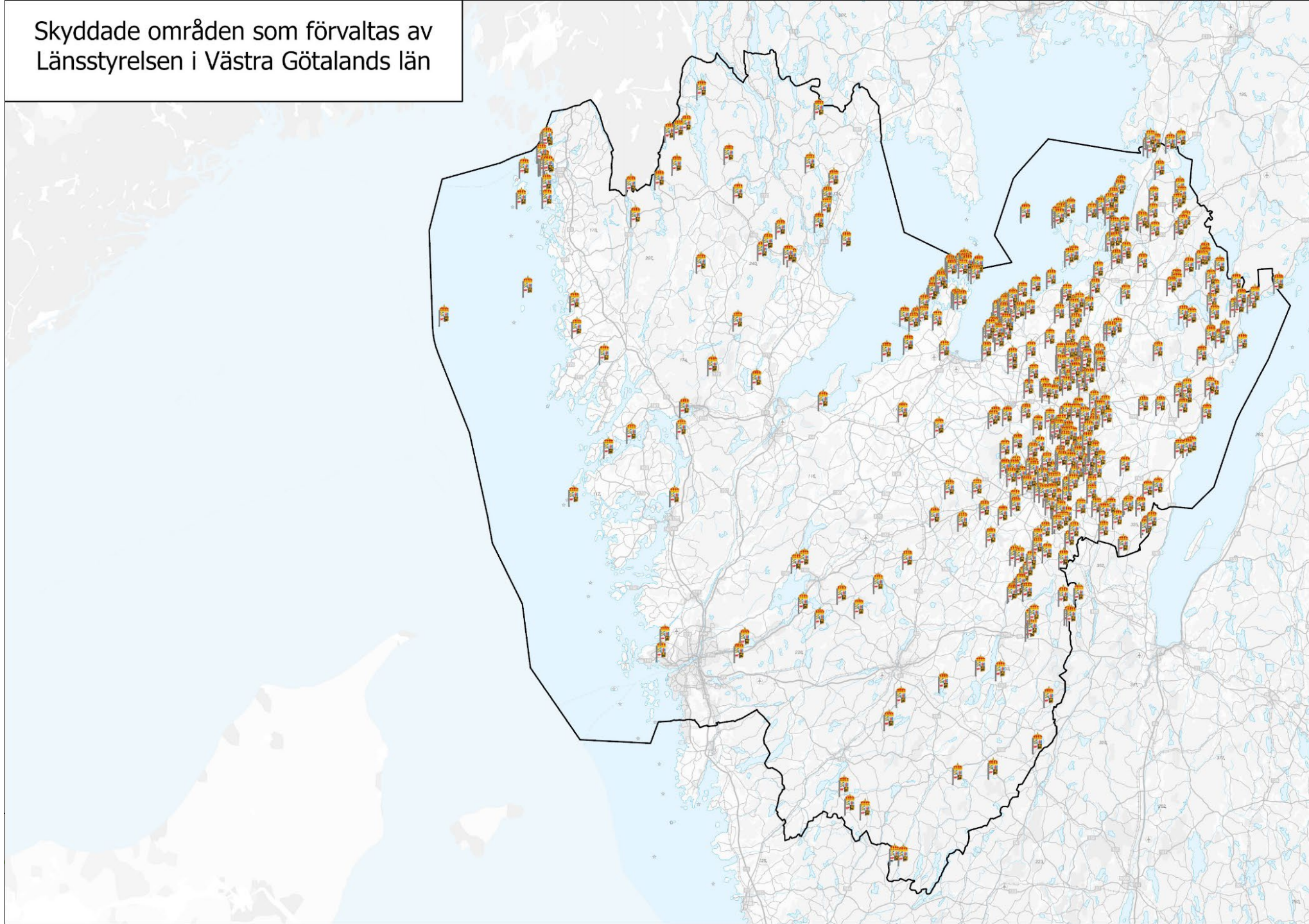
Skyddade områden i Västra Götalands län

Skyddsform:

- Nationalpark
- Naturreservat
- Naturvårdsområden
- Djur- och växtskyddsområden
- Övriga biotopskyddsområden

Skyddade områden som förvaltas av
Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länkar

- [Nationell strategi för formellt skydd av skog](#)
- [Strategi för formellt skydd av skog i Västra Götaland](#)
- Strategin för skötsel [Natur- och kulturvårdande skötsel av skog](#)
- Länk till värdetrakter GIS [Nationella kartskikt med värdetrakter](#)
- Länk till intresseanmälan [Bevara naturvärden och få ersättning | Länsstyrelsen Västra Götaland](#) eller [Intresseanmälan om formellt skydd av skog](#)

Sammanfattning

- Resurserna behöver läggas där de gör mest naturvårdsnytta
 - Rätt miljöer/arter
 - Rätt plats i landskapet
 - Sällsynta skogstyper
- Rollerna för skogliga aktörer utvecklas

Frågor och diskussion

Kontaktuppgifter

Klara Jansson

klara.jansson@lansstyrelsen.se

010-224 48 92

vastragotaland@lansstyrelsen.se

010-224 40 00

Mayra Caldiz

mayra.caldiz@skogsstyrelsen.se

010-17 21 720

skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

010-172 10 00